

Лозова Тетяна Андріївна,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ

Науковий керівник:

Шопіна Ю. О., доцент кафедри
кримінального права та кримінології
навчально-наукового інституту права та
психології Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук

КІБЕРБУЛІНГ СЕРЕД МОЛОДІ: ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ТА РІЛЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ

Сучасне суспільство неможливо уявити без інтернет-мережі, що стало місцем комунікації, навчання та самореалізації молоді. Проте розвиток цифрових технологій породив нові соціальні загрози, серед яких є загрозливим для суспільства кібербулінг. Найбільше від кібербулінгу потерпає молодь, яка є найактивнішим користувачем соціальних мереж та інших платформ. Актуальність теми зумовлена тим, що масштаби цього явища щороку зростають, а правові механізми протидії потребують вдосконалення. Важливу роль у забезпеченні безпеки молоді в відіграють правоохоронні органи, адже саме вони уповноважені розслідувати та припиняти кіберправопорушення.

Міжнародні документи, зокрема Резолюція 2450 (XXIII) ООН, підкреслюють важливість цифрових прав і наголошують на необхідності створення ефективних механізмів захисту громадян в умовах глобальної цифровізації [1]. Сьогодні Україна, враховуючи європейські стандарти, формує правові механізми для забезпечення цифрових прав громадян.

Відповідно, щодо боротьби з кібербулінгом, то в Україні вперше було сформовано державну політику щодо запобігання цькуванню з прийняттям Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)», згідно з яким визначається, що булінг (цькування) – це діяння учасників освітнього процесу, які

полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, зокрема із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого [2].

Ми підкреслюємо, булінг – це доволі неприємне явище, що може проявлятися у різноманітних формах. Найпоширенішими формами такого знущання у наш час є булінг в інформаційному просторі – через телефони та соціальні мережі, що є кібербулінгом. Конституція України, Кримінальний кодекс України, Закон України «Про основні засади забезпечення кібербезпеки України», Закон України «Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних». Як відомо, за булінг передбачається цивільна, адміністративна або кримінальна відповідальність. В більшості випадків, особа буде нести адміністративну відповідальність.

Ми підкреслюємо, що булінг – це доволі неприємне явище що може проявлятися у різноманітних формах. Найпоширенішими формами такого знущання у наш час є кібербулінг в інформаційному просторі через телефон та соціальні мережі. Правові механізми містяться в основних нормативно-правових актах України таких як: Конституція України, Кримінальний кодекс України, Закон України «Про основи засади забезпечення кібербезпеки України». Як відомо, за кібербулінг передбачається цивільна, адміністративна та кримінальна відповідальність. В більшості випадків особа буде нести саме адміністративну відповідальність.

Національне законодавство безпосередньо не містить положень, спрямованих на реалізацію захисту дітей від сексуальної експлуатації і сексуального насильства в інтернет-мережі. Звичайно, розслідування подібних злочинів можна розглядати через інші статті [3, с. 133]. Кримінального кодексу, наприклад, ч.ч. 1–2 ст. 156-1 КК України визначає відповідальність за пропозицію зустрічі, зроблену повнолітньою особою, у тому числі з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем або технологій, особі, яка не досягла шістнадцятирічного віку, задля вчинення

стосовно неї будь-яких дій сексуального характеру або розпусних дій, а також задля втягнення її у виготовлення дитячої порнографії, якщо після таких пропозицій було вчинено хоча б одну дію, спрямовану на те, щоб така зустріч відбулася; положеннями ст. 300-1 КК України встановлюється відповідальність за умисне одержання доступу до дитячої порнографії з використанням інформаційно-телекомунікаційних систем чи технологій або умисне її придбання, або умисне зберігання, ввезення в Україну, виготовлення, перевезення чи інше переміщення дитячої порнографії задля збуту або без мети збуту чи розповсюдження [4]. Ми наголошуємо, що домагання дітей у цифровому середовищі не обов'язково має наслідковий фізичний контакт чи зустріч у реальному житті, оскільки воно може стати віртуальному просторі однак, його вплив на психоемоційний стан дитини не є менш небезпечним.

Важливо зазначити, що правоохоронні органи відповідно до ст. 8 Закон України «Про основи засади забезпечення кібербезпеки України» відіграють важливу роль у протидії кібербулінгу. Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України – формує політику кіберзахисту, створює систему реагування на кібератаки. Національна поліція України – розслідує кіберправопорушення, зокрема кібербулінг. Служба безпеки України – боротися з кібертероризмом і кібершпигунством. Міністерство оборони та ЗСУ – кібероборону. Національний банк України – кіберзахист банківської системи. Міністерство закордонних справ – міжнародна співпраця у сфері кібербезпеки тому як практика Національної поліції у розслідуванні фактів кібербулінгу є дієвою. Співпраці з освітніми закладами. Інформаційні кампанії для молоді та батьків [5].

Отже, кібербулінг є складним соціально-правовим явищем, що потребує комплексного реагування. Особливість полягає в тому, що правопорушення дій відбуваються віртуальному просторі, але мають реальні наслідки для психічного та фізичного здоров'я молоді. Україна вдосконалює правові механізми протидії кібербулінгу. Перспективні напрямки розвитку є гармонізація національного законодавства з європейськими стандартами; підвищення грамотності населення; створення ефективних механізмів психологічного та

правової допомоги жертвам кібербулінгу. Таким чином, лише поєднання правових, освітніх та профілактичних заходів значною мірою здатні забезпечити належний рівень захисту молоді в цифровому середовищі та мінімізувати наслідки кібербулінгу.

Список використаних джерел

1. Резолюція Генеральної Асамблеї ООН 2450 (XXIII). Цифрові права в умовах глобалізації. ООН, 2020. URL: https://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/2450 (дата звернення: 28.09.2025).
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню) : Закон України від 18 грудня 2018 року № 2657. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-19#Text> (дата звернення: 28.09.2025).
3. Янішевська К. Д., Зінченко Г. С. Запобігання кібербулінгу, кібермобінгу, кібергрумінгу в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2. С. 132–135.
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#n3806> (дата звернення: 28.09.2025).
5. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text> (дата звернення: 28.09.2025).